

Motion till riksdagen 2006/07:A270

av Lars Ohly m.fl. (v)

Integrationspolitik mot rasism och diskriminering

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	3
3	Inledning och utgångspunkter	7
4	Fattiga och rika i Sverige	8
5	Integrationspolitik och generella insatser	9
5.1	Regeringens förslag	9
5.2	De första åren	10
6	Allas rätt till arbete	12
6.1	Bekämpa diskriminerande strukturer på arbetsmarknaden	13
6.2	Rättvis rekryteringsprocess	14
6.3	Invandrade kvinnors utestängning och underordning	15
6.4	Handledning för integration	16
6.5	A-kassans inträdesregler	16
6.6	Rättegångskostnader vid diskriminering	17
7	Allas rätt till bostad	17
7.1	Boendesegregation	18
7.2	Makten över boendet	19
7.3	Boendeplaneringsprogram	19
7.4	Kommunala bostadsförmedlingar	20
7.5	Anvisning av lediga bostäder	20
7.6	Upprustning och ombyggnad	21
8	Allas rätt till utbildning	21
8.1	Skoldemokrati för delaktighet	21
8.2	Faran med fristående skolor	22
8.3	Värna närhetsprincipen	22
8.4	Stärkt modersmålsundervisning	23
8.5	Förbättrad sfi	23
8.6	Skolans roll för att motverka rasism och främlingsfientlighet	24
8.7	Validering	25
9	En meningsfull fritid	25

Fel! Okänt namn på

10 En värdig ålderdom	26
11 Folkhälsa och integration	27
12 Institutionell rasism och myndighetsdiskriminering.....	28
12.1 Rättsväsendets ansvar.....	29
12.2 Brott med rasistiska motiv.....	30
12.3 Värnplikten och Försvarsmakten.....	30
13 Politiskt deltagande och makt.....	30
13.1 Rösträtt i riksdagsvalet	31
13.2 Avgift för medborgarskap	31
13.3 Information om demokratins möjligheter och gränser.....	32

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om Integrationsverket.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om Centrum mot rasism.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att svenskundervisningen ska starta omedelbart och att den inte avbryts förrän ärendet är prövat i samtliga instanser.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att asylsökande aktivt ska informeras om möjligheterna att arbeta under asyltiden.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att asylsökandes betyg ska ekvivaleras och nödvändig kompletterande utbildning eller yrkesrelaterad praktik ges utan dröjsmål för att möjliggöra för arbete.²
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som tydliggör kommunernas skyldigheter i flyktmottagningen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kommunernas ansvar för att skapa meningsfull verksamhet både för de barn, unga och vuxna asylsökande som lever på förläggningar och för dem som har eget boende.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att en höjning av sysselsättningsgraden bland invandrade personer måste vara en central del av arbetsmarknadspolitiken.
9. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på hur turordningsreglerna kan förtydligas.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om arbetsmarknadspolitiska insatser som riktar sig till dem som inte har fått arbete inom det område de har examen inom, vilket alltså även kan gälla personer som i dag har ett arbete eller har mindre företag.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att se över reglerna för aktivitetsstöd med avseende på ersättning vid tilläggsutbildning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen ska se över hur sanktionsmöjligheterna gentemot arbetsgivare som diskriminerar bör preciseras.
13. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagen mot etnisk diskriminering i arbetslivet så att facklig organisation ges tale rätt till Nämnden mot diskriminering.
14. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om obligatoriska kravprofiler.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en samlad översyn av hur diskriminerande praktiker i rekrytering och arbetslivskarriär kan motverkas med hjälp av utvecklade rekryteringsrutiner.

Fel! Okänt namn på

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att styrkt tvärkulturell kompetens liksom flerspråkighet ska räknas som merit vid alla offentliga anställningar.
17. Riksdagen begär att regeringen ger AMS i uppdrag att implementera lagen om allmän platsanmälan.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över hur tillsynen vad gäller lagstiftningen om allmän platsanmälan bäst bör genomföras och i detta sammanhang beakta möjligheten att införa sanktioner.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppgift att utarbeta ett samlat handlingsprogram för att öka möjligheterna för kvinnor med utländsk bakgrund att komma in på arbetsmarknaden.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att AMS i regleringsbrev bör ges ett förtydligt uppdrag, inklusive krav på återrapportering, att utveckla metoder för att projektverksamhet såväl som ordinarie verksamhet ska inriktas även gentemot kvinnor med utländsk bakgrund.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsvidareanställningar som norm.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur medel för arbetsmarknadsutbildning och kontantstöd kan användas även till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, så att handledare kan sättas in när detta bedöms vara den bästa arbetsmarknadspolitiska insatsen.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppgift att se över inträdeskraven i arbetslöshetsersättningen, dess konsekvenser för invandrade samt lägga fram förslag till förändring som undanröjer diskriminering av korttids- och deltidsanställda.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reglerna för ansvaret för rättegångskostnader i diskrimineringsmål bör ändras i syfte att undanröja risken att kostnadsansvaret utgör en processavhållande faktor.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommuner ska vara skyldiga att genomföra integrationsprojekt riktade till verkligt segregerade, icke-marginaliserade bostadsområden.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att boende i ett allmännyttigt bostadsföretag ska ha inflytande över de övergripande beslut som fattas i företaget.³
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behöver utvecklas kommunala boendeplaneringsprogram som tar hänsyn till de sociala, ekologiska och feministiska perspektiven i boendet.³
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge kommunerna obligatorisk skyldighet att anordna en avgiftsfri kommunal bostadsförmedling.³

Fel! Okänt namn på

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att återinföra bostadsanvisningsrättslagstiftningen.³
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att införa ett investeringsbidrag för ombyggnationer.³
31. Riksdagen begär att regeringen ger Skolverket i uppdrag att verka för att barn och unga med utländsk bakgrund liksom deras föräldrar representeras i lokala skolstyrelser.²
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om kommunal vetorätt vid godkännande av en ny fristående skola.²
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Skolverket genomgående bör avslå ansökan om bidrag till fristående konfessionella skolor, även om kommunen tillstyrker ansökan.²
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om närhetsprincipen.²
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om stärkt modersmålsundervisning.²
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att förbättra sfi-undervisningen.²
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen bör se över invandrades studieekonomiska situation.²
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behörighetskrav för lärare i sfi.²
39. Riksdagen begär att regeringen ger Skolverket i uppdrag att göra en översyn av kursplanerna i grund- och gymnasieskolan i syfte att integrera kunskaper om rasism och diskriminering ur såväl ett historiskt som ett sociologiskt perspektiv.²
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om tillgången till avgiftsfria samlingslokaler.⁴
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen i kommande översyn i samband med förnyelse av sändningstillståndet bör understryka skillnaden mellan integration och assimilation liksom mångspråkigheten som ett grundläggande värde i samhället.⁴
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att bevara och utveckla mångfalden av kultur- och debattidningar som nu finns, inklusive invandrantidningar och radio.⁵
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att public service i anställnings- och programpolicy bör verka för att vara en spegelbild av befolkningen.⁴
44. Riksdagen begär att regeringen i arbetet med att utveckla mål och indikatorer för integrationspolitiken uttryckligen använder målet: ”Skillnaden i pensionsutfall mellan utrikes födda pensionärer jämfört med pensionärer som är födda i Sverige skall minska.”
45. Riksdagen begär att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att verka för att fler äldre ska få vård på sitt eget språk.⁶

Fel! Okänt namn på

46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla mötesplatser för äldre invandrade.⁶
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om primärvårdens folkhälsouppdrag.⁶
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatta ansträngningar för att öka rekryteringen av medarbetare med utländsk bakgrund inom hela rättsväsendet.⁷
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett forskningscenter inriktat mot etnisk diskriminering i rättsväsendet.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rättsväsendets samtliga myndigheter bör utbilda anställda om strukturell diskriminering på grund av etnisk, kulturell och religiös tillhörighet.⁷
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intensifiera utbildningsinsatserna vad gäller rasistisk såväl som vitmakterelaterad brottslighet hos samtliga relevanta myndigheter och instanser.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över mönstringsprocessen och befattningskraven i syfte att förbättra möjligheterna för ungdomar med invandrarbakgrund att mönstra och skrivas in för tjänstgöring med värnplikt.⁸
53. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att invandrade kvinnor och män ges rösträtt i riksdagsval, folkomröstningar och EU-parlamentsval efter samma grund som i kommunala val.⁵
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avgiften för att söka svenskt medborgarskap ska tas bort när det statsfinansiella läget så tillåter.¹
55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom ramen för vuxen- och sfi-undervisningen tydliggöra demokratins möjligheter och gränser, samt att särskilt informera om situationen för personer med utländsk bakgrund i samhället och om det skydd som lagstiftningen mot diskriminering ger.²

¹ Yrkandena 3, 4, 7 och 54 hänvisade till SfU.

² Yrkandena 5, 31–39 och 55 hänvisade till UbU.

³ Yrkandena 26–30 hänvisade till CU.

⁴ Yrkandena 40, 41 och 43 hänvisade till KrU.

⁵ Yrkandena 42 och 53 hänvisade till KU.

⁶ Yrkandena 45–47 hänvisade till SoU.

⁷ Yrkandena 48 och 50 hänvisade till JuU.

⁸ Yrkande 52 hänvisat till FöU.

3 Inledning och utgångspunkter

Sverige är i dag inte ett rättvist samhälle. En liten elit vita, medelålders män med makt och höga inkomster lever väl, medan majoriteten av befolkningen på olika sätt drabbas av diskriminering, underordning och sämre villkor. Kvinnor är systematiskt underordnade män och klassklyftorna fortsätter att öka. Att leva i Sverige med utländsk bakgrund innebär för många en verklighet med erfarenheter av att sakna rätt till arbete, värdighet och framtid.

Vänsterpartiets mål är ett samhälle där varje människa kan försörja sig själv genom arbete, påverka sin livssituation, hysa en berättigad tilltro till samhället och dess institutioner och känna hopp inför framtiden. Det är detta som kännetecknar ett integrerat samhälle. Integration är ett led i kampen för ett demokratiskt samhälle där alla människor har samma rättigheter och skyldigheter. Detta ställer krav på omfattande samhällsförändringar och att den nuvarande maktordningen bryts – en utveckling som den stora majoriteten av oss, invandrade och infödda, kvinnor och män, skulle tjäna på. De lösningar vi ser är på många sätt oupplösligt sammanbundna med kampen mot klassamhället och för kvinnors rättigheter.

Vänsterpartiet är ett feministiskt parti och arbetar för att bryta kvinnors systematiska underordning. Vänsterpartiet är ett socialistiskt parti och vill avskaffa det ekonomiska system där fåtalet har makten över de stora företagen och ekonomin. Vänsterpartiet är också ett antirasistiskt parti som tar kamp för att bryta den etniska diskrimineringen och för att ge varje människa kraft och möjlighet att förverkliga sina drömmar oavsett bakgrund. Parlamentariskt betyder det att vi lägger förslag som syftar till att flytta fram arbetarklassens positioner, stärka kvinnors ställning och bryta den etniska diskrimineringen.

Framväxten av rasistiska partier i Sverige ställer krav på en bred tvärpolitisk och utomparlamentarisk front för att bekämpa dessa partiers tillträde till parlamentariska församlingar. Lika illavarslande som dessa partiers framväxt är att etablerade partier också i Sverige är beredda att överta rasistiska partiers problemformuleringar och förslag för att vinna kortsiktiga opinionsvinster. Grupper ställs mot varandra i syfte att skadeskjuta den generella välfärdsmodellen. Det har blivit möjligt att föra en integrationspolitik som enbart hävdar nödvändigheten i att ställa hårdare krav på de invandrade så att de inte skall "missbruka den svenska gästfriheten". En sådan politik skapar A- och B-lag på arbetsmarknaden såväl som i samhället i stort. Detta förstärker stigmatisering och utanförskap och försämrar möjligheterna för en lyckad integrationspolitik.

Vänsterpartiet lät under sommaren Sifo fråga tusen personer om hur de tror 11-septemberhändelserna och den efterföljande kampen mot terrorismen påverkar svenskarnas inställning till personer med utländsk bakgrund. Resultatet var entydigt. En majoritet av de tillfrågade tror att kampen mot terrorismen, i Sverige och världen, har negativ påverkan på svenskarnas inställning till personer med utländsk bakgrund.

Fel! Okänt namn på

Som konsekvens av terroristjakten efter 11 september har vi fått se hur främlingsfientlighet och islamofobi breder ut sig i hela västvärlden. Detta har medfört en djupt rotad känsla av förtryck och misstänkliggörande hos många muslimer och invandrargrupper i västvärlden.

För Vänsterpartiet är allas rättigheter – kvinnors och mäns, inföddas och invandrades – mänskliga rättigheter. Dessa är ovillkorliga och får inte ifrågasättas eller inskränkas med hänvisning till religion, tradition, ekonomi eller föreställd normalitet. De får inte heller begränsas därför att de skulle anses strida mot den politiska och ekonomiska elitens intressen.

4 Fattiga och rika i Sverige

Alltför länge har integrationspolitiken i Sverige inriktats på insatser riktade till dem som ställts utanför. Integration har i bästa fall varit inriktad på att höja levnadsnivån och det ekonomiska och demokratiska utrymmet för människor med utländsk bakgrund till samma nivå som majoritetssamhället i övrigt. Vänsterpartiet menar att det nu är dags att på allvar ifrågasätta de makts privilegier som i dag upprätthåller invandrade kvinnors och mäns utestängning och underordning när det gäller bostäder och utbildning såväl som på arbetsmarknaden.

Medelinkomsttagaren i Rosengård, Gunnared och Rinkeby tjänar ungefär hälften av vad medelinkomsttagaren gör i Limhamn, Askim och på Östermalm. Tre gånger fler av den arbetsföra befolkningen har jobb i Limhamn jämfört med Rosengård, och dubbelt så många har jobb på Östermalm jämfört med i Rinkeby.

Även Rädda Barnens rapportering visar på detta mönster. Här påvisas att samtidigt som barnfattigdomen minskar i Sverige, växer klyftorna mellan olika grupper av barn, och då är etnicitet en viktig faktor. Om man jämför ekonomisk utsatthet mellan barn med svensk respektive utländsk bakgrund under åren 1991 och 2002 har skillnaden kraftigt förstärkts. Risken för ett barn med utländsk bakgrund att bli fattig ökade trots den ekonomiska uppgång som skedde i slutet på 1990-talet.

På samma sätt som integrationspolitiken fokuserat på utestängning och underordning bör även privilegier och överordning ifrågasättas. Viktiga erfarenheter finns att lära av den feministiska kampen. På samma sätt som jämställdhetspolitiken behöver utrustas med feministiska verktyg för att utmana patriarkatet, måste integrationspolitiken bli antirasistisk för att kunna bekämpa de diskriminerande strukturer som upprätthålls av dem som innehar privilegierna.

Vänsterpartiet menar att det är dags att på allvar ställa krav på att integrationspolitiken skall omfatta alla som bor i Sverige. Lika självklart som det i dag är att ifrågasätta rimligheten i att bo fem personer i en etta borde vi ifrågasätta varför det kan anses självklart att bo ensam i en femrumsvåning på Östermalm. Lika självklart som att ställa frågan varför invandrade inte kommer in på arbetsmarknaden borde det vara att ifrågasätta varför en liten grupp

företagsägare kan fortsätta att tjäna på att låta detta ske. Det är dags att ifrågasätta den verkliga segregation som återfinns i de rika, vita innerstäderna och villaförorterna och koncentrera insatserna på att bryta den segregation som dessa representerar.

Det svenska klassamhället har i dag en tydlig etnisk prägel. För att bekämpa de orättvisor som detta innebär måste rådande maktförhållanden utmanas. Vi menar att det är dags att skrota integrationspolitiken och tid för en ny politik. Vi vet att det som krävs är en kraftfull generell politik som garanterar rätten till arbete, utbildning och bostad, samt åtgärder för att stoppa diskriminering. Det är dags att på allvar flytta fram positionerna ur ett maktperspektiv. Det är dags att på allvar föra en politik för att utjämna klyftorna.

5 Integrationspolitik och generella insatser

Det finns egentligen ingen särskild integrationspolitik som på egen hand kan skapa integration utan att samtidigt beröra andra politiska områden. Kultur, närings- och regionalpolitik, socialförsäkringsfrågor, EU-frågor och demokrati-frågor påverkar alla vägen mot det integrerade samhället. Ytterst handlar det om rätten till arbete, bostad och utbildning. Det förutsätter rätten att inte bli diskriminerad, rätten att bli lika behandlad och att ha samma möjligheter oavsett ursprung och hudfärg.

Det är också avgörande att vi arbetar utifrån kunskapen att integrationspolitiken påverkas och begränsas av de rådande orättvisorna i Sverige. Överallt präglas kvinnors och mäns livssituation av strukturer som överordnar män och underordnar kvinnor. Integrationspolitikens alla delar måste därför präglas av ett feministiskt perspektiv för att bryta den rådande maktordningen.

5.1 Regeringens förslag

Regeringen har i regeringsförklaring och i budgetpropositionen aviserat att det de kallar den statliga byråkratin skall stramas upp, bl.a. genom nedläggning av ett antal myndigheter och minskade anslag till andra. Som ett led i detta föreslår regeringen att Integrationsverket skall läggas ned från den 1 juli 2007. Hur de uppdrag och ansvarsområden som i dag åligger Integrationsverket därefter skall fördelas och hanteras preciserar inte regeringen utan säger att man avser att återkomma till detta.

Vi var tveksamma till att inrätta Integrationsverket då det skedde, eftersom vi anser att säråtgärder skall användas i så liten utsträckning som möjligt. Vi tror också att tiden nu är mogen att gå vidare från den integrationspolitik som i alltför stor utsträckning kommit att handla just om säråtgärder. Vänsterpartiet avvisar dock förslaget med en snabbavveckling av Integrationsverket, eftersom angelägna uppgifter verket i dag utför riskerar att helt falla bort. Vi föreslår att Integrationsverket skall finnas kvar till den 1 juli 2008 och att det

Fel! Okänt namn på

därefter kan avvecklas. Fram till dess skall de viktigaste uppgifterna om att hantera medel för kommunernas flyktingmottagande och kunskaps-spridning tillsammans med samtliga andra övergångsfrågor vara klarlagda. Förutom de förslag som Utredningen om översyn av integrationspolitiken kommer att lägga fram finns bl.a. förslag från slutbetänkandet av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering som beredningen av denna fråga bör ta i beaktande. I vår särskilda budgetmotion om utgiftsområde 13 anslår vi därför 46 miljoner kronor 2007 och 2008 för att Integrationsverket skall finnas kvar till halvårsskiftet 2008. Regeringen bör verka för att hanteringen av Integrationsverkets nuvarande arbetsuppgifter sker på ett omsorgsfullt sätt och att det därmed skall finnas kvar till den 1 juli 2008. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det statsbidrag som går till riksorganisationer bildade på etnisk grund är inte anpassat till att organisationerna ökat stort både vad gäller antal organisationer och antal medlemmar. För att garantera riksförbundens fortlevnad och verksamhet och för att dessa skall kunna fortsätta att utgöra en nödvändig part i det ömsesidiga utformandet av integrationspolitiken behöver riksförbunden ges ökade resurser. Vänsterpartiet föreslår i vår särskilda budgetmotion om utgiftsområde 13 att medlen för invandrades riksförbund får en permanent förstärkning med 15 miljoner.

För att de antidiskrimineringsbyråer som vuxit fram som viktiga lokala komplement till arbetet mot diskriminering skall kunna sköta sin uppgift behöver de ges ökade medel. Vänsterpartiet anslår i vårt budgetalternativ därför ytterligare 4 miljoner till denna verksamhet vilket finns preciserat i vår särskilda budgetmotion om utgiftsområde 13.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen också en avveckling av de statliga medlen till Centrum mot rasism från och med 2008. Vänsterpartiet anser att Centrum mot rasism fyller en viktig funktion som en samlande central aktör för arbetet mot rasism, diskriminering, främlingsfientlighet och homofobi. Vänsterpartiet menar att det behövs en aktiv antidiskriminerings- och antirasistisk politik i samarbete med folkrörelserna, samt en omdaning av de ekonomiska strukturer som bygger upp orättvisorna. I detta arbete skall Centrum mot rasism spela en viktig roll, och det är bekymmersamt att regeringen avser att avbryta detta arbete. Vänsterpartiet föreslår därför i vår särskilda budgetmotion om utgiftsområde 13 i vårt budgetalternativ att stödet på 5,5 miljoner kronor skall utgå även efter 2007. Regeringen bör verka för att Centrum mot rasism skall få fortsatt stöd att bedriva sin verksamhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2 De första åren

Integrationen skall börja dag ett, dvs. samma dag som en flykting sätter sin fot på svensk mark. När en människa söker asyl i Sverige vet vi inte vem som kommer att avvisas och vem som kommer att få stanna. Vår syn på hur svensk flyktingpolitik i grunden måste omprövas och förändras samt våra förslag för ett förbättrat flyktingmottagande utvecklar vi i separata motioner.

Ett värdigt mottagande är en nödvändig förutsättning för att göra tillhörigheten i det nya landet möjlig. Den första tiden i Sverige är avgörande för att den potential som invandrade har med sig in i landet skall tas till vara. Detta för att möjliggöra för ett snabbt inträde på den reguljära arbetsmarknaden och en likvärdig tillgång till det svenska utbildningsväsendet. I dag måste en flykting vänta till dess att han eller hon fått uppehållstillstånd innan t.ex. betyg översätts och kompletterande yrkesutbildning ges. Det finns familjer som vistas i flera år på förläggningar innan de får sina permanenta uppehållstillstånd. Denna nedbrytande väntan inte bara fördröjer, utan även försvårar och försämrar möjligheten till en positiv integration i Sverige och kommer att ha negativa konsekvenser för framtida pensionsuttag.

Vänsterpartiet har drivit igenom att barn till asylsökande skall ha rätt att gå i skola och förskola på i huvudsak samma villkor som bosatta svenska barn. Mycket återstår emellertid att göra för att detta skall fungera tillfredsställande över hela landet. Vi har också drivit igenom att barn till flyktingar som lever gömda skall ha rätt att gå i skolan. Kommunerna tillförs numera pengar i detta avseende och särskild utredare ser över hur regleringen av detta bäst skall ske för att barnen skall kunna gå i skolan utan att oroas över att de kanske röjer familjens gömställe. Kunskap är aldrig tung att bära, och det finns därför bara vinster i att bemöta den asylsökande som om han eller hon kommer att stanna för att därför vinna tid i den senare integrationsprocessen. Vår uppfattning är att svenskundervisningen skall starta omedelbart och att den inte, som fallet ofta är i dag, avbryts förrän ärendet är prövat i samtliga instanser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Regeringen bör vidare verka för att asylsökande, så snart ansökan om uppehållstillstånd är inlämnad, aktivt informeras om möjligheten att arbeta under asyltiden och att detta uppdrag skrivs in i regleringsbrevet för Migrationsverket. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare skall asylsökandes betyg ekvivaleras och nödvändig kompletterande utbildning eller yrkesrelaterad praktik ges utan dröjsmål för att möjliggöra för arbete. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

När en asylsökande får permanent uppehållstillstånd blir kommunen där han eller hon vistas skyldig att stå för introduktionen. Sedan 1994 har asylsökande rätt att bosätta sig var de vill i landet. Allt fler kommuner säger upp sina avtal med Integrationsverket och ytterligare fler minskar mottagningen av flyktingar med permanent uppehållstillstånd. Att flyktingar får vänta flera år på förläggningar i väntan på besked om uppehållstillstånd är redan ett mycket allvarligt problem, och att de sedan blir kvar på förläggningen när permanent uppehållstillstånd beviljats utan att få ta del av svenskundervisning och introduktionsprogram försvårar integrationen ytterligare. Därför måste kommunernas skyldighet att ta emot flyktingar med permanent uppehållstillstånd bli tydlig. Därför bör regeringen lägga fram förslag som tydliggör kommunernas skyldigheter i flyktingmottagandet. Detta bör riksdagen begära.

Kommunerna har också ett vidare ansvar i att skapa en meningsfull tillvaro för de flyktingar som finns i kommunens flyktingmottagning. Centralt för en lyckad integration är att flyktingar skall ha kännedom om och känna samhörighet med det svenska samhället. I dag finns mycket lite resurser utanför

Fel! Okänt namn på

mottagningsenheterna som stimulerar en sådan process och som möjliggör för asylsökande att komma i kontakt med andra människor. Det är därför mycket viktigt att tydliggöra kommunernas ansvar för att skapa meningsfull verksamhet med kulturell eller hälsofrämjande inriktning, både för de barn, unga och vuxna asylsökande som lever på förläggningar och för de som har eget boende. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att den statliga ersättning som utbetalas till kommunerna för flyktingmottagande i enlighet med finansieringsprincipen skall täcka de kostnader som det kommunala flyktingmottagandet innebär behöver den höjas. Vänsterpartiet lämnar i vår motion om utgiftsområde 13 förslag om att höja schablonersättningen till kommunerna och anvisar 300 miljoner kronor för detta.

6 Allas rätt till arbete

Ett av de mest avgörande områdena i kampen mot utestängning och underordning är rätten till arbete med lön som går att leva på. Många människor med utländsk bakgrund står i dag utanför arbetsmarknaden. Av dem inom denna grupp som har ett arbete är det många som är överkvalificerade och som har lägre lön än de arbetskamrater som har svensk bakgrund.

Enligt Integrationsverket är 81 procent av den inrikes födda befolkningen i åldern 20–64 år sysselsatt, jämfört med 64 procent av dem som är födda utomlands. Sysselsättningsgraden varierar bl.a. på grund av vistelsetid, utbildning, kön och födelseland.

Den främsta orsaken till detta är diskriminering. Detta är inte bara ett avgörande hinder för de individer som drabbas utan också ett allvarligt samhällsproblem. Det är resursslöseri av stora mått att inte ta till vara invandrades kunskaper och erfarenheter. Dessutom talar den demografiska utvecklingen för nödvändigheten av att så många som möjligt finns i arbete. Genom arbetets betydelse för individens självkänsla och sociala kontakter påverkar arbetsmarknadsläget även folkhälsan. Mot denna bakgrund måste arbetet med mångfaldsplaner, bristyrkesutbildning, validering av utbildning och erfarenhet förstärkas. Vänsterpartiet kämpar för att försvara kollektivavtalen och förhindra lönedumping. Vidare måste det faktum att vissa arbetsgivare utnyttjar människors utsatthet och anställer svart arbetskraft bekämpas.

Alla löntagare skall ha samma rättigheter. Insatser skall handla om att skapa riktiga jobb med löner enligt kollektivavtal. Därför måste en höjning av sysselsättningsgraden bland invandrade personer vara en central och aktiv del av arbetsmarknadspolitiken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.1 Bekämpa diskriminerande strukturer på arbetsmarknaden

Föreställningar om att personer med utländsk bakgrund inte är värda lika mycket på arbetsmarknaden genomsyrar i dag hela arbetslivet. Arbetslösheten bland personer med utländsk bakgrund är 2–3 gånger högre jämfört med personer med svensk bakgrund.

En grundbult i den svenska anställningstryggheten är de turordningsregler som förhindrar att arbetsgivaren själv bestämmer vem som skall avskedas vid arbetsbrist. Lagen om anställningsskydd (LAS) reglerar att arbetstagarnas plats i turordningen bestäms av anställningstidens längd. Vissa arbetsgivare har hittat metoder för att bl.a. genom omorganisering kringgå turordningsreglerna i LAS. Detta är ett allvarligt hot mot människors grundläggande anställningstrygghet. För att undvika att arbetsgivare manipulerar med turordningskretsar för att göra sig av med exempelvis arbetstagare med utländsk bakgrund bör regeringen återkomma med förslag på hur turordningsreglerna kan förtydligas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns en myt att invandrade kvinnor och män skulle vara särskilt lämpade att öppna små verksamheter som pizzerior, torghandel eller korvkiosker i egen regi. Detta blir ofta den enda utvägen för många invandrade eftersom de inte får arbete inom de yrken de har utbildning för, och många har alltså mer eller mindre tvingats in i eget företagande. För att komma till rätta med detta problem behövs arbetsmarknadspolitiska insatser som riktar sig till dem som inte har fått arbete inom det område de har examen inom, vilket alltså även kan gälla personer som i dag har ett arbete eller har mindre företag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad som ytterligare försvårar för invandrade med utländsk examen att arbeta inom sitt kompetensområde är det system som nu finns angående s.k. tilläggsutbildning. Många sjuksköterskor utan svensk examen tvingas för att få ekonomin att gå ihop att fortsätta att arbeta deltid, trots att tilläggsutbildningen bedrivs på heltid. Detta eftersom aktivitetsstöd inte kan ges till personer som har anställning av något slag. Man behöver därför se över reglerna för aktivitetsstöd med avseende på ersättning vid tilläggsutbildning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Brott mot diskrimineringslagstiftningen skall ha tillräckligt kännbara konsekvenser. Därför bör regeringen särskilt se över hur sanktionsmöjligheterna gentemot arbetsgivare som diskriminerar bör preciseras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En viktig roll när det gäller diskrimineringsärenden har Nämnden mot diskriminering. Redan när propositionen presenterades krävde Vänsterpartiet att fackliga organisationer som har kollektivavtal med en arbetsgivare skulle kunna vända sig till nämnden. Om en facklig organisation nu vill stödja sina medlemmar i ett ärende måste organisationen gå via Diskrimineringsombudsmannen (DO). Vänsterpartiet står fast vid kravet och föreslår att riksdagen hos regeringen begär ändring av lagen mot etnisk diskriminering i arbetslivet så att facklig organisation ges talerätt till Nämnden mot diskriminering. Detta bör riksdagen begära.

6.2 Rättvis rekryteringsprocess

En ökad etnisk mångfald är nödvändigt för att samhället skall kunna fullgöra sitt uppdrag att tillhandahålla service till alla medborgare. I lagen mot etnisk diskriminering fastslås arbetsgivarnas uppgift att arbeta för mångfald i arbetslivet, och i det arbetet är mångfaldsplaner ett viktigt redskap. Vänsterpartiet menar att alla större arbetsplatser bör vara skyldiga att upprätta mångfaldsplaner. Samtliga myndigheter är numera skyldiga att årligen inkomma med planer där det skall framgå hur respektive enhet arbetar för att främja bland annat etnisk mångfald bland sina anställda. Vänsterpartiet menar att mångfaldsplaner är ett viktigt verktyg för att tydliggöra arbetsgivares ansvar för att öka tillgången till den svenska arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. Vi driver därför att samtliga offentliga och privata arbetsgivare med fler än 25 anställda skall omfattas av denna skyldighet.

Det är av avgörande vikt att skapa en rekryteringsprocess fri från diskriminering i alla led. För att inte godtyckligt utestänga arbetssökande med utländsk bakgrund måste befattningsbeskrivningar och annonser tydligt formulera de krav som ställs, de meriter som är nödvändiga och tillräckliga och de urvalsprinciper som kommer att användas genom rekryteringsprocessen. Det finns ett stort behov att vidare utveckla metoder för att bekämpa diskriminerande strukturer och beståndsdelar i fråga om rekrytering. Genom en överenskommelse mellan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet kommer nu ett försök med s.k. avidentifierade ansökningshandlingar startas på en rad myndigheter. Försöket skall sedan noggrant utvärderas och ligga till grund för vidare åtgärder. Vänsterpartiet ser också att dessa metoder bör kunna användas även på den privata arbetsmarknaden.

Det är i sammanhanget emellertid mycket viktigt att understryka att frågan om avidentifiering av ansökningshandlingar måste ses i relation till den diskriminering som sker under rekryteringsprocessen som helhet, och att andra lämpliga metoder kan behöva utvecklas för uppföljning senare i processen. Därför bör arbetsgivare åläggas att före rekrytering fastställa kravprofiler på de formella kvalifikationer som ställs för en anställning. Regeringen bör återkomma med förslag på hur en lagändring om sådana obligatoriska kravprofiler bör utformas. Detta bör riksdagen begära.

Vidare bör regeringen genomföra en samlad översyn av hur diskriminerande praktiker i rekrytering och arbetslivskarriär kan motverkas genom utvecklade rekryteringsrutiner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är nödvändigt att varje människa dagligen möter världen som den faktiskt ser ut. Detta kräver tvärkulturell kompetens hos utbildningssamordnare och arbetsgivare. Den som talar fler språk än majoritetsspråket har också stor fördel av detta i sitt arbete och det blir allt viktigare för företag och myndigheter att ha flerspråkiga anställda. Styrkt tvärkulturell kompetens skall, liksom flerspråkighet, räknas som merit vid alla offentliga anställningar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Trots lagen om allmän platsanmälan är det bara ungefär en tredjedel av alla lediga platser som anmäls till arbetsförmedlingen. De flesta lediga jobb

tillsätts i stället via kontakter i det egna nätverket. Detta har som självklar konsekvens att människor med mindre utbyggda kontaktnät har en begränsad tillgång till de lediga tjänster som ändå finns. För att motverka ytterligare utestängning av arbetskraft med utländsk bakgrund är det hög tid att arbetsförmedlingarna börjar ställa krav på arbetsgivare att anmäla lediga tjänster. Därför bör AMS ges i uppdrag att implementera lagen om allmän platsanmälan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Regeringen bör i detta sammanhang även se över hur tillsynen vad gäller lagen om allmän platsanmälan bäst bör genomföras och i detta sammanhang beakta möjligheten att införa sanktioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.3 Invandrade kvinnors utestängning och underordning

Den grupp som diskrimineras, marginaliseras och osynliggörs mest av alla på arbetsmarknaden är kvinnor med utländsk bakgrund. Det svåra läget på arbetsmarknaden för kvinnor med utländsk bakgrund kommer att bestå om inte integrationspolitiken ges en medveten och tydligt feministisk inriktning. Vi har i Sverige i dag en arbetsmarknad där kvinnor diskrimineras. Det sker genom segregering, lönediskriminering samt sämre arbetsvillkor och anställningstrygghet. Det är därför av särskild vikt att utveckla arbetet med att stärka invandrade kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet föreslår därför att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att utarbeta ett samlat handlingsprogram för att öka möjligheterna för kvinnor med utländsk bakgrund att komma in på arbetsmarknaden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt jämställdhetslagen är samtliga arbetsgivare skyldiga att se till att det finns en jämn fördelning mellan kvinnor och män på arbetsplatserna. Mot denna bakgrund har Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) fått i uppdrag att i s.k. brytprojekt verka för att bryta den traditionella könsuppdelningen på arbetsmarknaden. Vissa av projekten handlar om att få kvinnor och män att välja en annan yrkeskategori, som att stimulera män till att utbilda sig inom vårdsektorn och kvinnor till att satsa på högre utbildning inom tekniska yrken, medan andra är inriktade på attitydpåverkande insatser gentemot Arbetsmarknadsverkets personal. Därför bör AMS i regleringsbrev ges ett förtydligt uppdrag, inklusive krav på återrapportering, att utveckla metoder för att projekt- såväl som ordinarie verksamhet skall inriktas även gentemot kvinnor med utländsk bakgrund. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Invandrade kvinnor är också de som är mest utsatta när det handlar om otrygga anställningsförhållanden. Bland tidsbegränsat anställda LO-kvinnor är andelen som är födda utanför EU ungefär 30 procent. Detta gäller även bland dem som har varit i Sverige i minst 10 år. Som en jämförelse kan sägas att kvinnor födda i andra nordiska länder har en lägre andel tidsbegränsade anställningar än genomsnittet för hela gruppen kvinnliga LO-medlemmar. Förutom att tidsbegränsade anställningar för med sig social och ekonomisk

Fel! Okänt namn på

otrygghet är det inte alltid de leder till fasta jobb. För att stärka löntagarnas ställning kan användningen av tidsbegränsade anställningar minskas både via lagstiftning och via överenskommelser i kollektivavtal. Förslag till ny lagstiftning är för närvarande ute på remiss. Vänsterpartiet vill understryka att när förbättringar på detta område skall formuleras bör principen vara att tillsvidareanställningar skall vara norm. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.4Handledning för integration

Invandrade har oftare mindre användbara kontaktnät på arbetsmarknaden, vilket utgör ett ytterligare hinder för att få ett arbete. Ett viktigt redskap för invandrade och andra nytillträdna på arbetsmarknaden är därför handledare med goda kontakter med arbetsgivare. För att tillgodose det särskilda behov av detta handledarsystem som invandrade har behöver arbetsförmedlingarna ges utrymme att på ett mer flexibelt sätt använda medel avsedda för arbetsmarknadsutbildning och för kontant stöd. På detta sätt kan arbetsförmedlingarna sätta in handledare då detta bedöms vara den mest lämpliga åtgärden utan att vara hindrade av att medlen är bundna, och Arbetsmarknadsverket ges möjlighet att avväga behoven mot varandra för att kunna sätta in rätt insats vid rätt tidpunkt. För att ge styrning till anslagens användning bör man införa en begränsning på hur mycket som får användas till vad. En sådant flexibelt system används redan inom arbetsmarknadspolitikens utgiftsområde vad gäller köp av arbetsmarknadsutbildning och kontantstöd. Därför bör regeringen få i uppdrag att se över detta och återkomma med förslag på hur medel för arbetsmarknadsutbildning och kontantstöd kan användas även till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, så att handledare kan sättas in när detta bedöms vara den bästa arbetsmarknadspolitiska insatsen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Arbetsmarknadens parter har också i en avsiktsförklaring åtagit sig att verka för att personer med ingen eller begränsad erfarenhet av svensk arbetsmarknad ges möjlighet att tidigt få kontakt med en mentor med motsvarande professionell inriktning. Vänsterpartiet ser fram emot att detta åtagande fullföljs. Efter ett förslag från Vänsterpartiet görs nu en satsning på att skapa lika förutsättningar för företagande. Som ett led i detta arbete skall Internationella företagarföreningen (IFS) bli en integrerad del av Almi i syfte att verksamheten skall bli rikstäckande. Ingen skall på grund av diskriminering eller andra strukturella problem på arbetsmarknaden pressas att starta eget företag.

6.5 A-kassans inträdesregler

Det svenska trygghetssystemet bygger i mångt och mycket på inkomstbortfallsprincipen. Detta är en viktig princip vilken utgår från tanken om allas rätt till arbete. Men det innebär att de som har svårt att komma in på arbetsmarknaden också har svårt att komma in i trygghetssystemen.

Studier visar att var man är född och hur länge man har bott i Sverige är avgörande faktorer för om man skall kunna uppfylla det arbetsvillkor som berättigar till a-kassa. Det innebär att inträdeskraven missgynnar de grupper som inte har hunnit få någon förankring på arbetsmarknaden. Tillfälliga arbeten såsom timanställningar är vanligast bland kvinnor som grupp samt bland yngre och invandrade kvinnor och män. Det finns ett medlems- och arbetsvillkor för att få inkomstrelaterad ersättning. Men för att överhuvudtaget få bli medlem i en a-kassa skall man ha arbetat i genomsnitt 17 timmar i veckan under 4 veckor, under en sammanhängande period av 5 veckor. Det innebär att man kan ha en stark förankring på arbetsmarknaden genom regelbundet arbete under flera år, t.ex. timanställning, och hade kunnat uppfylla arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen om man bara haft chansen att bli medlem i en kassa. Bland annat TCO har påpekat att det särskilda inträdeskravet kan ses som en diskriminering av deltidsanställda i strid mot EG:s deltidsdirektiv. Detta direktiv är nu också lag i Sverige. Vänsterpartiet föreslår därför att regeringen tillsätter en utredning i syfte att se över inträdeskraven i arbetslöshetsersättningen, dess konsekvenser för invandrade, samt komma med förslag till förändring som undanröjer diskriminering av korttids- och deltidsanställda. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.6 Rättegångskostnader vid diskriminering

En faktor som allvarligt kan försvåra för den som diskriminerats i en anställningssituation att använda sig av lagstiftningen är reglerna om ansvaret för rättegångskostnader. För den som inte är medlem i en facklig organisation, eller som inte har stöd av sin organisation eller av DO, torde risken att få stå för motpartens rättegångskostnader vara en mycket starkt processavhållande faktor. Reglerna om kvittning av rättegångskostnader i arbetstvistlagen har alldeles för begränsad räckvidd för att ha någon betydelse i detta sammanhang. Därför bör reglerna för ansvaret för rättegångskostnader i diskrimineringsmål ändras i syfte att undanröja risken att kostnadsansvaret utgör en processavhållande faktor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Allas rätt till bostad

Bostaden är en social rättighet och en grund för människors möjligheter att förverkliga sina livsprojekt. Detta innebär att alla människor skall ges likvärdiga möjligheter att leva i goda bostäder i bra miljöer till rimliga kostnader. Att vara utan bostad är att vara berövad rätten till ett fullgott liv.

Konsekvenserna av de växande klyftorna speglas tydligt i boendet, som avslöjar människors ekonomiska och sociala villkor. Boendet påverkas av de skiftande konjunkturerna i samhället – men inte för alla. Oavsett hur konjunkturer skiftat och trots att utrikes födda i högre grad än inrikes födda fick ar-

Fel! Okänt namn på

bete under åren 1997–2000 har överrepresentationen av utrikes födda ökat i de s.k. utsatta områdena. Vi vet att de fattiga i dagens Sverige bor i hyresrätter. Av hushåll med låga inkomster bor sex av tio i hyresrätt. Detsamma gäller för personer med utländsk bakgrund. De som bor i villa har till största delen svensk bakgrund. Olikheterna i boende har inte bara en ekonomisk, utan också en etnisk dimension. Vänsterpartiet driver att 20 000 nya hyresrätter skall byggas under de kommande tio åren, gärna i segregerade villaområden i städernas utkanter. Vi preciserar detta i Vänsterpartiets övergripande budgetmotion (Fi245).

7.1 Boendesegregation

Situationen på bostadsmarknaden är sådan att med bostadsbrist i över 100 kommuner och omfattande bostadsrättsomvandlingar tillhör bostadsmarknaden fastighetsbolag och hyresvärdar. Detta gynnar inte människor med utländsk bakgrund. Många saknar ekonomiska möjligheter att skaffa en bättre bostad. Andra har på grund av diskriminering sållats bort av banker, bostadsrättsföreningar och hyresvärdar.

Bostad och bostadsort skall vara ett val. Men på grund av diskriminering och fattigdom fastnar människor på platser där de inte önskar bo. Ofta innebär det att de får sitt boende nedvärderat genom att vissa områden av omgivningen ges en negativ stämpel, beroende på de boendes ursprung. Samtidigt utvecklas andra bostadsområden – innerstäder och rika villaförorter – till etniskt rena enklaver där människor med utländsk bakgrund stängs ute.

Vi avser då platser som Östermalm, Askim och Limhamn – dessa reservat för den vita överklassen dit förortens ungdomar i bästa fall får åka på klassresa efter nian. Här kan man gå gata upp och gata ner och spegla sig i sina likar – men inte möta olikheten, utmaningen, utvecklingen. Dessa platser har inte tillkommit genom brutal folkfördrivning, men genom det strukturella förtryck som upprätthåller det svenska klassamhället och fördriver hundratusentals människor till arbetslöshet, maktlöshet och underordning.

Det finns omfattande jämställdhetsforskning som visar att män väljer andra män när de anställer eller nominerar, därför att det är vad de känner igen. Sedan några år tillbaka finns en ökande mängd forskning som visar att liknande diskriminering kan skönjas riktad mot människor med utländskt ursprung. Grundläggande för integrationspolitiken är därför att bryta de etniskt verkligt segregerade bostadsområdena, att rikta ifrågasättandet mot dem som innehar positionerna och makten. Vänsterpartiet har under många år drivit att det måste finnas en plan, på samma sätt som det finns gällande personer som invandrat till Sverige, över hur människor från dessa etniskt segregerade bostadsområden skall integreras. Utredningen om makt, integration och etnisk diskriminering lämnade i sitt slutbetänkande SOU 2006:79 förslag om hur ett sådant arbete kan påbörjas. Därför bör kommuner vara skyldiga att genomföra integrationsprojekt riktade till verkligt segregerade, icke-marginaliserade bostadsområden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet ser vidare fram emot att den nya hyresgaranti som lades fast i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 2005/06:100) förhoppningsvis relativt snabbt skall ge positiva effekter på området. Att kommunerna går in som en typ av ”borgenär” för hyresgästen, med en hyresgaranti på tre månader, skall förmodligen stilla den oro eller tvekan som vissa hyresvärdar kan känna inför att hyra ut till en person som saknar tidigare boendereferenser eller en traditionell fast anställning.

7.2 Makten över boendet

Boendes makt över den egna bostaden och bostadsområdet måste utvecklas. Det skall vara möjligt att påverka de processer, skeenden och beslut som rör boendet. Närhetsprincipen skall vara vägledande, dvs. beslut skall fattas så nära de berörda som möjligt, och boendeinflytande skall kunna utövas på flera nivåer. Det enskilda hushållet skall kunna bestämma över den egna bostaden, och de boende skall gemensamt kunna bestämma över utvecklingen i ett kvarter eller ett område. Boende i ett allmännyttigt bostadsföretag skall ha inflytande över de övergripande beslut som fattas i företaget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.3 Boendeplaneringsprogram

En god samhällsplanering skapar livsmiljöer som motverkar förtryck, utestängning och diskriminering på grund av kön, etnicitet och klass. Som ett exempel är god belysning i alla bostadsområden en viktig fråga för att kunna känna trygghet i sin närmiljö.

I 5 kap. 7 § plan- och bygglagen regleras kommunens möjlighet att utifrån ett program ge förutsättningar för hur ett bostadsområde skall bebyggas, antal lägenheter, upplåtelseform och så vidare. Detta är emellertid inget absolut krav. Frånvaron av krav på obligatoriska boendeplaneringsprogram i samband med översynen av översiktsplaner är utan tvekan en orsak till den svaga samhällsdebatten kring boendefrågor.

Med ett krav på obligatoriska boendeplaneringsprogram som bland annat skulle ta upp aspekterna kring segregering och lösningar för de grupper som är eller riskerar bli hemlösa skulle vi få en aktiv debatt i kommunerna om hur vi bygger ett samhälle där alla får plats. Genom en medveten boendeplanering som tar sikte på byggande med blandade upplåtelseformer kan vi bryta den segregering som framför allt präglar våra stora städer. Det mesta är redan byggt och därför är det betydelsefullt att ta hänsyn till det redan byggda och planera på ett sådant sätt att vi bryter segregation och utestängning. För att en övergripande planering av befintlig och tillkommande bebyggelse skall komma till stånd bör därför kommunala boendeplaneringsprogram utvecklas. Dessa bör utgå ifrån de sociala, ekologiska och feministiska perspektiven i boendet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

7.4 Kommunala bostadsförmedlingar

Vänsterpartiet anser att alla skall ha tillgång till en avgiftsfri bostadsförmedling som ger alla som behöver möjlighet att få en bostad utifrån sina behov. Vi preciserar våra krav i denna fråga i en särskild motion, Allas rätt till bostad. En bostadsförmedling skall förmedla sociala och medicinska förturer, och göra det möjligt för människor med särskilda behov att hitta en passande bostad och boendeform. Många flyktingar och invandrade har i dag inte råd att betala de avgifter som bostadsförmedlingar tar ut för sina tjänster.

En kommunal bostadsförmedling måste kombineras med bestämmelser som inskränker hyresvärdarnas makt att själva ställa upp krav eller villkor i samband med uthyrning. Diskrimineringen av bostadssökande har även lett till att personer som saknar fast anställning eller som uppstår försörjningsstöd inte kan få en lägenhet. Som ett exempel på detta upplyser Stockholms bostadsförmedling på sin hemsida att hyresvärdarna har möjlighet att själva avgöra "kravprofilen" på de bostadssökande som förmedlingen föreslår. Bland förmedlingens utannonserade bostäder är det fortfarande främst privata hyresvärdar som ställer en mängd orimliga krav på den bostadssökande, men antalet allmännyttiga bostäder med olika förhandskrav på de tilltänkta hyresgästerna ökar tyvärr ständigt.

Den föregående regeringen tillsatte en arbetsgrupp med uppgift att göra en översyn av bostadsförsörjningslagen och frågor rörande bl.a. kommunala bostadsförmedlingar. Arbetsgruppens förslag redovisades i promemorian Ds 2006:9. Ett förslag är att varje kommun skall ha en så kallad kommunal bostadsservice som skall förmedla lägenheter till bostadssökande i turordning efter kötid samt lämna information om förmedlingsprinciper, bostadsbidrag, bostadstillägg m.m. Vänsterpartiet stöder många av de förslag som tas upp i denna promemoria men vill betona vikten av att det i en reviderad lagstiftning på området inte bara klagörs vilka kriterier som skall gälla vid förmedling av alla hyreslägenheter så att samhället på detta vis ges insyn i hyresvärdarnas tillämpning av reglerna. Vi vill även att den reviderade lagstiftningen skall ge kommunerna obligatorisk skyldighet att anordna en avgiftsfri kommunal bostadsförmedling. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.5 Anvisning av lediga bostäder

En bostadsförmedling kan bara fungera om det finns lediga lägenheter att förmedla. I första hand bör överenskommelser träffas med fastighetsägare om att de skall lämna lediga lägenheter till förmedling. Men för att inte bostadsförmedlingarna helt skall vara hänvisade till fastighetsägares och hyresvärdars goda vilja för att alla ha några bostäder att förmedla krävs en lagstiftad möjlighet för kommunen att begära in lediga lägenheter och även makt att fördela dem.

Bostadsanvisningsrättslagen gav kommunerna rätt att anvisa bostadssökande till bostadslägenhet som skulle upplåtas med hyresrätt eller bostadsrätt

och var ett kraftfullt redskap för att garantera kommunmedborgarnas möjlighet till bostad. Förslagen i Ds 2006:9 kan tillsammans med den tidigare bostadsanvisningsrättslagen tjäna som en lämplig utgångspunkt för kommande lagstiftningsarbete. Bostadsanvisningsrättslagstiftningen bör återinföras i enlighet med vad ovan angivits. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.6 Upprustning och ombyggnad

I många förorter har behoven av underhåll, upprustning och ombyggnad blivit allt större, både vad gäller bostäderna i sig och boendemiljöerna. Staten bör därför stödja åtgärder i beståndet för att säkerställa att dess värde och kvalitet hålls på en hög nivå. Förutom kravet på att bygga 20 000 nya hyresrätter under de kommande tio åren driver vi att 65 000 lägenheter i flerbostadshus skall helrenoveras varje år under samma period. Vi menar att särskilda investeringsbidrag bör inrättas för ombyggnad och förnyelse av boendemiljöer. Krav skall ställas på att ta hänsyn till husets kvaliteter och de boendes önskemål, och hyran måste förhandlas i förväg för att hålla hyrorna på en rimlig nivå. Samtidigt bör dagens räntebidragssystem fasas ut. Regeringen bör utreda en sådan förändring av stödet till ombyggnationer av hyreshus. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Allas rätt till utbildning

Alla barn och ungdomar har rätt till en likvärdig utbildning av god kvalitet. En sammanhållen och likvärdig skola är ett viktigt verktyg i arbetet för ett samhälle där faktorer som klass, kön och etnicitet inte längre begränsar individens inflytande och livschanser. Skolan har en mycket betydelsefull uppgift att motverka den segregering som arbetsliv och bostadsstruktur lägger grunden till.

8.1 Skoldemokrati för delaktighet

Vänsterpartiet motsätter sig tanken att valet av skola skall vara ett avgörande instrument för inflytande för elever och föräldrar över den egna skolsituationen. Det bästa och effektivaste sättet att stärka elevernas och föräldrarnas makt är att demokratisera alla skolor och låta skolorna bli samlingsplatser i lokalsamhället. Detta är också en viktig nyckel till kvalitetsförbättring i skolan, inte minst i skolor där många av föräldrarna är invandrare, och kan bidra med sina perspektiv och erfarenheter för att utveckla skolan. Det är därför viktigt, när verksamheten med lokala skolstyrelser med elev- eller föräldramajoritet nu kommer att permanentas, att skolan verkar för att alla elever kommer att vara representerade. Därför bör regeringen uppdraga åt Skolverket att verka för

Fel! Okänt namn på

att barn och unga med utländsk bakgrund liksom deras föräldrar representeras i dessa lokala skolstyrelser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.2 Faran med fristående skolor

I en utvecklad skoldemokrati är det naturligt att skolor blir olika och att det uppstår en mångfald när det gäller pedagogik, organisation och verksamhetsinriktning. Vänsterpartiet vänder sig dock emot den nuvarande utvecklingen, där skolor tvingas ”profilera” sig för att i konkurrens med andra skolor locka till sig elever, och anser att explosionen av s.k. fristående skolor måste stoppas. Utvecklingen av skattefinansierade fristående skolor har bidragit till att förstärka socioekonomisk och etnisk segregation och riskerar att utarma den offentliga skolan och dränera den på motiverade elever. För att motverka denna utveckling föreslår Vänsterpartiet att ett krav för att Skolverket skall godkänna en ny fristående skola som bidragsberättigad skall vara att kommunen i fråga tillstyrker ett sådant beslut. Regeringen bör därmed verka för att kommunerna ges vetorätt vid godkännande av en ny fristående skola. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi menar att skolan skall vara en mötesplats för elever med olika bakgrund och erfarenheter. Ökningen av s.k. konfessionella skolor motverkar skolans syfte som en mötesplats för barn och elever med olika bakgrund och erfarenheter. Därför innebär konfessionella skolor en åtskillnad som får negativa följder för eleverna. Skolverket bör genomgående avslå ansökan om bidrag till fristående konfessionella skolor, även om kommunen tillstyrker ansökan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.3 Värna närhetsprincipen

Flera storstadskommuner har infört system med betygsintagning till gymnasiet, vilket innebär att eleverna med högst betyg har förtur till de mest populära skolorna. Förutom att detta förstärker betygens negativa roll i grundskoleundervisningen skapar det starka segregationseffekter mellan elever med höga respektive låga betyg. Vänsterpartiet avvisar argumentet att detta skulle minska den etniska segregationen genom att elever från storstädernas förorter skulle ges möjlighet att studera på populära gymnasieskolor i innerstaden mot bakgrund av att elever med utländsk bakgrund, av sociala och klassmässiga skäl, generellt har lägre betyg än infödda svenska elever. Vänsterpartiet vill i stället understryka behovet av en närhetsgaranti inom gymnasieskolan. Alla elever som söker till ett nationellt program skulle härigenom, så långt platserna räcker, garanteras plats i närmaste gymnasieskola som har det program som eleven sökt.

Det påstått fria skolvalet är i stora stycken en chimär. I glesbygden finns i stort sett inga valmöjligheter alls, och i storstaden är valet av skola hårt knuten till klassbakgrund och föräldrarnas utbildning. För att motverka segregat-

ion på grund av etnicitet och klass är det viktigt att värna närhetsprincipen inom grundskolan. Huvudregeln bör vara att eleverna erbjuds plats i grundskolan enligt närhetsprincipen. Föräldrar och elever bör dock samtidigt ges möjlighet att komma in med alternativa önskemål, vilka bör tillgodoses så långt som möjligt. Regeringen bör värna närhetsprincipen i enlighet med det ovan angivna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.4 Stärkt modersmålsundervisning

När modersmålsundervisningen som ämne infördes i skolan gjordes det mot bakgrund av en omfattande forskning både här i Sverige och i andra länder. För barn inom förskolan och grundskolans tidigare del handlar undervisning i och på modersmålet om att genom utvecklad begreppsbildning erövra ett tänkande på mer krävande kognitiva nivåer. Goda kunskaper i flera språk ger också eleven förutsättning att erövra en bredare kulturell identitet. För att eleverna inte skall förlora undervisningstid i andra viktiga skolämnen är det viktigt att undervisningen i modersmålet schemaläggs i anslutning till skoldagens slut. Vänsterpartiet vill ha en samlad genomtänkt tvåspråkig utbildning från förskolan till och med gymnasiet. Modersmålslärarna skall tillhöra ett arbetslag och deras roll i skolan bör förtydligas och stärkas. På så sätt kan kunskaper i modersmålet bättre integreras med annan undervisning. Regeringen bör verka för en stärkt modersmålsundervisning i enlighet med det som anförts ovan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.5 Förbättrad sfi

Det ligger i allas, inte bara de invandrades, intresse att alla som bor i Sverige ges möjlighet att lära sig det svenska språket. Dåliga kunskaper i svenska handlar inte om ovilja utan om brister i systemet. Det råder problem med dagens utbildning i svenska för invandrare (sfi) och systemet behöver reformeras. Vi måste förbättra möjligheterna för alla som kommer till Sverige att lära sig svenska, oavsett om de vill bli svenska medborgare, behålla sitt gamla medborgarskap eller ha dubbelt medborgarskap. För att förbättra sfi-undervisningen behövs en tydligare individualisering och fler undervisningstimmar per vecka. Sfi skall kunna läsas i kombination med praktik, arbetslivsorientering, validering, annan utbildning eller förvärvsarbete. Detta bör vara utgångspunkten för regeringens arbete med att förbättra sfi-undervisningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Eftersom timersättningen för vuxna som deltar i sfi-undervisning tagits bort tvingas många att välja bort svenskundervisning av ekonomiska skäl. Regeringen bör därför se över de invandrades studieekonomiska situation och återkomma med förslag till ändring. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Folkhögskolorna erbjuder en miljö som befrämjar både språkinläringen och kunskaperna om det svenska samhället genom den naturliga kontaktytan med svensktalande och möjligheterna till internatboende. Vänsterpartiet föreslår därför att folkhögskolorna får behörighet till sfi-undervisning. En majoritet i utbildningsutskottet har ställt sig bakom ett sådant förslag från Vänsterpartiet. I dag är sfi en kommunal skyldighet. Något riktat statsbidrag utgår inte som stöd till verksamheten utan kommunerna får ersättning via det generella statsbidraget. För att folkhögskolorna skall kunna få sådan behörighet krävs ett ökat anslag till folkbildningsrådet, som fördelar statsbidrag till folkhögskolorna, till 500 platser. Vänsterpartiet lämnar förslag om sådan finansiering i vår motion angående utgiftsområde 16.

I den ordinarie skolan är kraven höga när det gäller undervisande lärares behörighet. För att uppnå nödvändig kvalitetshöjning måste behörighetskrav ställas på undervisande lärare i sfi. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.6 Skolans roll för att motverka rasism och främlingsfientlighet

Enligt en undersökning som Myndigheten för skolutveckling presenterar i rapporten Olikas lika värde – om arbetet mot mobbning och kränkande behandling, har var fjärde elev med utländsk bakgrund i den svenska skolan utsatts för etniska kränkningar under det senaste året. Så mycket som 14 procent av eleverna uppger i undersökningen att skolans personal kränker eleverna med etniskt nedsättande ord. Vid en granskning av undervisningens innehåll uppger, enligt samma rapport, 86 procent av eleverna att skolan aldrig eller endast vid något enstaka tillfälle uppmärksammat frågor om etnicitet och etnocentrism i historieundervisningen.

Visst arbete pågår i detta avseende. Mot bakgrund av att flera undersökningar visar att det finns läroböcker som ger uttryck för främlingsfientlighet har regeringen gett Skolverket i uppdrag att analysera läromedel i grund- och gymnasieskolan utifrån i vilken omfattning och på vilket sätt de avviker från läroplanens värdegrund. Det som skall granskas är hur läroböckerna förhåller sig till kön, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder.

Skolan skall förmedla kunskaper om mänskliga rättigheter och de förpliktelser dessa innebär och har alltså en viktig roll i arbetet mot rasism och främlingsfientlighet. Men denna roll behöver både utvecklas och tydliggöras. Skolornas arbete kring rasism och främlingsfientlighet sker i dag främst i form av tillfälliga insatser och inte som ett naturligt inslag i undervisningen. Därför bör Skolverket ges i uppdrag att göra en översyn av kursplanerna i grund- och gymnasieskolan i syfte att integrera kunskaper om rasism och diskriminering ur såväl ett historiskt som ett sociologiskt perspektiv. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.7 Validering

Vänsterpartiet fick i vårbudgeten 2006 igenom en satsning på kompletterande utbildning och validering. Många akademiker med utländsk utbildning saknar arbete som motsvarar nivån på deras utbildning. Därför genomförs en satsning på utbildning för lärare samt ett pilotprojekt med tvåårig kompletteringsutbildning för jurister med utländsk examen. Därutöver förlängs den högre praktiska förvaltningsutbildningen vid Stockholms universitet, Göteborgs universitet och Malmö högskola. Dessutom fick Verket för högskoleservice extra resurser för att förbättra valideringen av utländska gymnasiebetyg. I en särskild motion om Validering av högskoleutbildning lämnar vi ytterligare förslag på hur detta bör förbättras.

9 En meningsfull fritid

Människans kulturella identitet är föränderlig och formas i möten med andra. Ett samhälle kan inte karakterisera sig självt som öppet om inte människor ges goda möjligheter att mötas och lära av varandra.

Integration kräver att man har redskap för kommunikation. Kulturen och konstarterna erbjuder sådana redskap. Samtidigt har varje människa behov av ett väl utvecklat modersmål som grund när hon, som barn eller vuxen, skall lära sig ett nytt språk. Biblioteken och litteraturen kan och bör fungera som träffpunkter.

Föreningslivet har en viktig roll att fylla för att mötesplatser skall uppstå mellan människor. Det är därför viktigt att se till att föreningslivet har tillgång till avgiftsfria samlingslokaler. Det gäller lokaler för olika möten och amatörkulturaktiviteter, det gäller Folkets Hus och Våra Gårdar och bygdegårdarna och det gäller replokaler och scener för framträdanden. Detta är viktigt för att möjliggöra för ett aktivt kulturliv och är av stor betydelse för att demokratin ytterst skall fungera. I regeringens utformande av kulturpolitikens prioriteringar bör tillgången till avgiftsfria samlingslokaler säkerställas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det hävdas ofta i offentliga sammanhang att mångfalden av språk som talar i Sverige skall ses som en tillgång och inte som ett problem. I praktiken ser det annorlunda ut. Exempelvis har Sveriges Radio lagt ner den turkiska och den spanska redaktionen med motiveringen att den spansk- och turkisktalande befolkningen nu bör anses väl integrerade i samhället. Svenska medier står fria från den politiska makten, men när det gäller sändningar i public service, dvs. Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion, skall regeringen i sändningstillståndet sätta ramarna. Därför bör regeringen i kommande översyn i samband med förnyelse av sändningstillståndet understryka skillnaden mellan integration och assimilation liksom mångspråkigheten som ett grundläggande värde i samhället. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Det är viktigt att den mångfald av kultur- och debattidningar som nu finns, inklusive invandartidningar och radio bevaras och utvecklas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare bör public service i anställnings- och programpolicy verka för att vara en spegelbild av befolkningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 En värdig ålderdom

Flera av de förändringar som gjorts i och med införandet av ett nytt pensionsystem har haft särskilt olyckliga konsekvenser för människor som kommit till Sverige sent i livet. I och med pensionsreformen ändrades den s.k. intjänandetiden till 40 bosättningsår om man tidigare inte arbetat i Sverige. Denna livsinkomstprincip har fått särskilt stora verkningar för personer som flyttat hit från utlandet. De som kommit till Sverige sent i livet hamnar nämligen härmed på en absolut lägstanivå. Mot bakgrund av pensionsreformens skarpt negativa effekter för invandrade personer förhandlade Vänsterpartiet fram ett äldreförsörjningsstöd som är en behovsprövad statlig ersättning som omfattar alla över 65 år. Äldreförsörjningsstödet garanterar en skälig levnadsnivå för alla utan att göra åtskillnad mellan svenska och utländska medborgare. Vänsterpartiet vill understryka behovet av att söka lämpliga verktyg för att minska klyftorna mellan äldre med svensk och utländsk bakgrund. Därför bör regeringen i arbetet med att utveckla mål och indikatorer för integrationspolitiken uttryckligen använda målet: ”Skillnaden i pensionsutfall mellan utrikes födda pensionärer jämfört med pensionärer som är födda i Sverige skall minska”. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Äldre som drabbas av demenssjukdom eller motsvarande glömmar ofta sitt andraspråk. Därför behövs särskilda insatser och lösningar utvecklas för äldre med annat modersmål än svenska. I vård och omsorg är språket en mycket viktig del då det ger information till den som skall vårda om vilka behov som finns och information till den vårdade om vilka insatser som ges. Att få kommunicera i vårdsituationen på sitt eget språk ger trygghet i en situation som i övrigt kan vara otrygg på grund av ohälsa. Vänsterpartiet menar att rätten till vård på sitt eget språk behöver stärkas. Därför bör regeringen ge ett uppdrag till Socialstyrelsen som syftar till att fler äldre skall få vård på sitt eget språk. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Invandrade äldre tar generellt emot mindre offentlig äldreomsorg än svenskfödda, och det är vanligare bland denna grupp att anhöriga vårdar sina äldre i hemmet. När det gäller anhörigvård är det viktigt att denna är önskad och frivillig för båda parter, och det är viktigt att betona att i det fall man väljer anhörigvård så skall de som vårdar ges möjlighet till stöd i sin roll. Därför var den förstärkning av anhörigstödet som Vänsterpartiet genomförde tillsammans med den socialdemokratiska regeringen i budgeten 2006 ett viktigt steg i rätt riktning. Men andelen äldre med utländsk bakgrund ökar inom äldreomsorgen och för att motverka isolering bör äldre invandrade erbjudas

mötesplatser för social samvaro inom äldreården. Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att stimulera och metodutveckla kommunernas arbete med mötesplatser för äldre invandrade. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11 Folkhälsa och integration

Flyktingar och invandrare har överlag sämre hälsa jämfört med personer som är födda i Sverige, mätt i antalet ersatta sjukdagar, andel förtidspensionärer samt besök inom hälso- och sjukvården. Kunskapen om hälsan hos de nationella minoriteterna är också bristande. Även den psykosociala hälsan som oro, ångslan, sömnbesvär, drabbar flyktingar och invandrade i större utsträckning än majoritetsbefolkningen. Särskilda risker finns inom denna grupp hos kvinnorna. Vidare finns s.k. överrisker för insjuknande i hjärt- och kärlsjukdomar, kranskärlsjukdomar och psykisk ohälsa hos flera invandrargrupper jämfört med svenskfödda.

Sambanden mellan etnicitet och ohälsa är komplexa men gemensamt är ändå en tydlig bild av att social tillhörighet och etnicitet är två variabler som påverkar hälsan i en positiv eller negativ riktning. Vänsterpartiet anser att frågan om integration och delaktighet är avgörande för en förbättrad folkhälsa. Och att främja god hälsa är att skapa nödvändiga förutsättningar för integration. Därutöver krävs det riktade åtgärder. Vi föreslår därför i vår folkhälsopolitiska motion att Folkhälsoinstitutet bör fortsätta att fördjupa sina studier om utrikesfödda och de nationella minoriteterna och återkomma med förslag på åtgärder.

Målen i den svenska folkhälsopolitiken är knutna till en rad faktorer såsom delaktighet och inflytande, ekonomisk och social trygghet, ökad hälsa i arbetslivet osv. När det gäller i stort sett samtliga dessa hälsans bestämningsfaktorer är det enkelt att se vad utestängningen har för pris.

Integrationsverket har beräknat att närmare 25 000 utrikes födda personer har "hamnat utanför" välfärdssystemets skyddsnät som skall omfatta alla. Det handlar om personer som levt på försörjningsstöd i årtal. Eftersom de aldrig har kommit in på den svenska arbetsmarknaden finns de inte heller med i de inkomstbaserade försörjningssystemen. De som saknar arbetslöshets- och sjukförsäkring har inte heller någon rätt till arbetslivsinriktad rehabilitering. Därmed riskerar de att inte få sin arbets- eller funktionsförmåga bedömd, vilket gör att välbehövliga insatser aldrig sätts in. De flesta av dessa 25 000 personer har kommit till Sverige som flyktingar eller som anhöriga till flyktingar och varit berättigade till insatser inom introduktionen för nyanlända flyktingar. Tre fjärdedelar av de utrikesfödda i gruppen "vuxna utanför" har varit i Sverige i minst fem år. Integrationsverkets nationella kartläggning visar att det är tio gånger större risk för en utrikes född att hamna i denna grupp av "vuxna utanför" än för inrikes födda. Ohälsa är också en av de viktigaste orsakerna till att människor avbryter, eller inte ens påbörjar, introduktionen. Därmed riskerar de att hamna utanför arbetsmarknaden permanent.

Fel! Okänt namn på

Vårt offentliga välfärdssystem skall omfatta alla enligt den grundläggande principen ”av var och en efter förmåga – åt var och en efter behov”. Vi vill att primärvården skall ha ett tydligt folkhälsouppdrag med ett geografiskt avgränsat ansvarsområde. I samverkan med bl.a. skola och socialtjänst skall människors hälsa och möjlighet till egenvård stärkas. För att kunna möta människor i kris eller med traumatiska symtom måste primärvården bedrivas i ett lagarbete med förstärkt psykiatrisk kompetens. Regeringen bör därför verka för att primärvården skall ha ett folkhälsouppdrag i enlighet med vad ovan angivits. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12 Institutionell rasism och myndighetsdiskriminering

Rasismen förstärks och kommer till uttryck i ett samhälle där klassklyftorna växer. Det är knappast någon nyhet men förtjänar att sägas igen. Med hög arbetslöshet och tilltagande sociala skillnader söker en del någon att skylla på.

Kampen mot rasismen förs på flera nivåer. Dels runt de materiella förhållandena, där kampen går ut på att utjämna klassklyftorna, dels ryms i våra tankesätt omedvetna kulturella föreställningar, som outtröttligt måste bevakas och bemötas. Därför gäller kampen inte enbart de uttalat rasistiska rörelserna, utan också de krafter som vill rasera den generella välfärden.

Rasism kan finnas i varje grupps relation till en annan. Uttalad och medveten rasism, där en folkgrupp anses ha ett högre värde, är inte särskilt utbredd i Sverige i dag, men det senaste valresultatet tyder på att den ökar, eller att den finner nya uttryck. Det rasistiska våld som utövas av små fascistiska och nazistiska grupper är i dag ett reellt hot mot minoriteter, och mot människor som vågar stå upp för alla människors lika värde.

Med begreppet institutionaliserad rasism menas de lagar och strukturer i statsapparaten som, medvetet och omedvetet, ger signaler om människors olika värde grundat på etnisk bakgrund. Ett sådant exempel är den svenska flyktingpolitiken, där människors berättelser om förföljelse och välgrundad rädsla för förföljelse så ofta nonchaleras, ett annat är diskriminerande bestämmelser om klädesregler på arbetsplatser. Ännu ett problem är det bemötande som många människor med utländsk bakgrund möter hos olika myndighetsutövare.

Därför är det av största vikt att människor med olika etnisk bakgrund finns som yrkesmän och -kvinnor inom känsliga områden som polisen, försvaret och räddningstjänsten. Det är också viktigt att utbildningen inom dessa yrken ger bra kunskap om andra kulturer och religioner. Kampen mot den statliga rasismen är avgörande för att Sverige skall kunna bli ett samhälle där alla är lika mycket värda och har samma möjligheter. Inom rättsväsendet och försvaret återfinns de repressiva funktioner i samhället som har monopol på att använda våld. Det är därför av särskild vikt att de främlingsfientliga och ras-

istiska element som går att finna i delar av rättsväsendet och inom försvarsmakten med kraft bekämpas.

12.1 Rättsväsendets ansvar

Inom hela rättsväsendet, men särskilt inom åklagar- och domstolsväsendet behöver fortsatt stora ansträngningar göras för att öka rekryteringen av medarbetare med utländsk bakgrund till olika arbetsfunktioner. Därför bör fortsätta ansträngningar göras för att öka rekryteringen av medarbetare med utländsk bakgrund inom hela rättsväsendet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Etnisk diskriminering inom rättsväsendet kan leda till två allvarliga konsekvenser. Den ena är självklart den orättvisa behandling som vissa grupper då utsätts för. Den andra är att den bidrar till att känslor av utanförskap ökar, vilket enligt många kriminologer är en starkt bidragande faktor till faktisk brottsbenägenhet.

Det är av avgörande vikt att alla människor i vårt samhälle har förtroende för våra domstolar. Det finns sedan länge en pågående debatt om huruvida domar mot personer med annan etnisk bakgrund än svensk är hårdare än vid jämförbara brott som begåtts av etniska svenskar. Det finns studier som stöder sådana antaganden. Bara misstanken om att det skulle vara så leder till ett minskat förtroende för rättsväsendet. Om det skulle vara så skulle detta också leda till en ökad misstro mot invandrare, nationella minoriteter och personer som på annat sätt har annat etniskt ursprung än svenskt.

Vänsterpartiet har under några år krävt att en jämförande studie görs av om rättstillämpningen skiljer sig åt när det gäller personer med invandrar- eller minoritetsbakgrund och etniska svenskar. Många undersökningar på ämnet har redan gjorts, både av journalister och av forskare. Brottsförebyggande rådet fick under föregående riksmöte i uppdrag att genomföra ett forskningsprojekt där diskriminering inom rättsväsendet skall belysas.

Inom ramen för Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering presenterade Jerzy Samecki en forskarrapport om olika perspektiv på strukturell diskriminering inom rättsväsendets ramar. Även om det här konstateras att mycket tyder på en faktisk diskriminering inom rättsväsendet, i synnerhet i vissa särskilda skeden, så går det samtidigt att konstatera att forskningen på området är i ett tidigt skede och att den ofta väcker fler frågor och att den ibland pekar åt olika håll.

Därför bör möjligheterna att inrätta ett forskningscenter inriktat mot etnisk diskriminering i rättsväsendet ses över. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare bör rättsväsendets samtliga myndigheter utbilda anställda om strukturell diskriminering på grund av etnisk, kulturell och religiös tillhörighet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

12.2 Brotts med rasistiska motiv

Rubriceringen rasistiska brott är en samlingsbenämning för en rad olika typer av brott som riktas mot enskilda personer på grund av deras etnicitet eller nationella ursprung. Denna form av hatbrott är det yttersta synliga uttrycket för den rasism som finns utbredd i samhället. Handlingen vid dessa brott riktar sig mot offrets hela bakgrund, kultur och arv. Att öka rättsväsendets kunskaper om rasistiska brott är en mycket viktig uppgift.

Antalet rasistiska brott ser ut att öka. Det kan röra sig om en stigande anmälningsbenägenhet, vilket visar på ett stärkt medvetande om rätten till samhällets skydd. Men trots att denna brottstyp varit prioriterad i ett antal år ökar inte antalet dömda gärningsmän i samma omfattning.

Det finns stark anknytning mellan rasistiska brott och den s.k. vitmaktrelaterade brottsligheten. För att samhället skall kunna svara upp mot ansvaret för att stödja den brottsoffergrupp som utsatts för denna typ av brottslighet krävs att utbildningsinsatserna vad gäller rasistisk såväl som vitmaktrelaterad brottslighet intensifieras hos samtliga relevanta myndigheter och instanser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12.3 Värnplikten och Försvarsmakten

För att försvaret skall ha en folklig förankring krävs att alla samhällsgrupper skall vara representerade. Därför vill Vänsterpartiet ha allmän värnplikt för kvinnor och män. Det är viktigt att mönstringen inte utestänger någon på grund av etnisk bakgrund, kön, klasstillhörighet eller sexuell läggning. Inskrivningsprovet efterfrågar inte etnisk bakgrund trots att tre delprov testar verbal förmåga. Pliktverket har efter Vänsterpartiets påtryckningar gett Försvarshögskolan i uppdrag att utveckla inskrivningsprovet samt kartlägga resultaten av mönstrade med olika etnisk och kulturell bakgrund. Det är nu viktigt att den undersökning som genomförs följs upp och åtgärderna att se över mönstringsprocessen och befattningskraven genomförs i syfte att förbättra möjligheterna för ungdomar med invandrarbakgrund att mönstra och skrivas in för tjänstgöring med värnplikt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13 Politiskt deltagande och makt

I en fungerande demokrati kan varje medborgare vara med och påverka omständigheterna och framtiden. Det handlar om att organisera sig tillsammans med andra för sina rättigheter och att genom politisk kamp och opinionsbildning påverka sitt liv och samhällsutvecklingen. Många invandrade avstår, ofta till följd av marginalisering, från att utnyttja sin rösträtt i parlamentariska val. Det faktum att personer som invandrat är dåligt representerade i den offentliga maktapparaten, liksom inom medierna och på högre myndighetsposition-

er, bidrar till en maktlöshetskänsla som till en del kan förklara ointresset för att delta i de parlamentariska valen.

13.1 Rösträtt i riksdagsvalet

I 2002 års val ökade än en gång det antal väljare som valde att avstå ifrån att rösta. Många kände missnöje med den politik som förts och de alternativ som finns och upplevde en känsla av utestängning och underordning grundad i sociala förhållanden, arbetslöshet och ökade klyftor. Förklaringen står också att finna i de politiska partiernas oförmåga att ta till vara de erfarenheter som de som invandrat bär med sig. En annan viktig faktor kan också vara att många invandrade bara har en partiell rösträtt. Eftersom riksdagens beslut i så hög grad påverkar villkoren för kommuner och landsting väljer många invandrare att också avstå från att använda sig av sin kommunala rösträtt.

Då en flykting fått uppehållstillstånd och en tid levt i ett land måste han eller hon också ha möjlighet att kunna påverka politiken i landet. Förslag om rösträtt för invandrare har tidigare avvisats med hänvisning till att rösträtten inte bör skiljas från medborgarskapet. Vi menar att denna logik redan brutits genom att rösträtt i kommunala val inte förutsätter svenskt medborgarskap. De fördelar ur integrationssynpunkt som en utvidgad rösträtt innebär väger enligt vår uppfattning betydligt tyngre än formella synpunkter på medborgarskapets avgränsning och innebörd. Därför bör regeringen återkomma med förslag till ändring som innebär att invandrade kvinnor och män ges rösträtt i riksdagsval, folkomröstningar och EU-parlamentsval efter samma grunder och regler som i kommunala val. Detta bör riksdagen begära.

13.2 Avgift för medborgarskap

I Sverige finns det befattningar och anställningar som enbart svenska medborgare får inneha. Viss svensk mark får endast beträdas av svenska medborgare. Dessutom kan ett svenskt medborgarskap ge invandrade personer trygghet då de besöker sina forna hemländer. Möjligheten att ansöka om svenskt medborgarskap är därför en grundläggande mänsklig och demokratisk rättighet. Det kostar i dag 1 500 kronor i administrationsavgift att ansöka om svenskt medborgarskap. Det är en stor utgift för personer med låga inkomster. Kostnaden för att ansöka om svenskt medborgarskap ryms inte inom det ekonomiska biståndet som kommunen ger enligt socialtjänstlagen. Slutsatsen blir att avgiften med stor sannolikhet begränsar individens möjlighet att ansöka om svenskt medborgarskap. Vänsterpartiet anser därför att avgifterna i samband med förvärv av svenskt medborgarskap skall tas bort när det statsfinansiella läget tillåter det. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

13.3 Information om demokratins möjligheter och gränser

Ett samhälles utbildningsväsende har bl.a. till uppgift att fördjupa människors kunskaper om demokratins möjligheter och gränser. Denna uppgift bör självklart gälla alla delar av utbildningsväsendet. Därför bör det inom uppdraget för vuxen- och sfi-undervisningen ingå kursmoment i samhälls- och medborgarkunskap, där demokratins möjligheter och gränser tydliggörs, liksom invånarnas rättigheter och skyldigheter. Det skall här särskilt ingå att informera om situationen för personer med utländsk bakgrund i samhället och om det skydd som lagstiftningen mot diskriminering ger. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 30 oktober 2006

Lars Ohly (v)

Marie Engström (v)

Elina Linna (v)

Kent Persson (v)

Kalle Larsson (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Peter Pedersen (v)

Alice Åström (v)